

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

NTE Energi AS
Postboks 2552
7736 STEINKJER

Vår dato: 05.12.2016
Vår ref.: 201601353-15
Arkiv: 311139.C4
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Frank Jørgensen
22 95 94 31/frjo@nve.no

NTE energi AS - O/U av Nedre Fiskumfoss kraftverk i Grong kommune, Nord-Trøndelag - vurdering av konsesjonsplikt

NTE energi AS ønsker å bygge et nytt kraftverk med nytt inntak ovenfor Nedre Fiskumfoss og utløpstunnel på samme sted som i dag. Det planlegges å øke installert effekt og maksimal slukeevne. Basert på foreliggende opplysninger om tiltaket, er det NVEs vurdering at tiltaket ikke utløser konsesjonsplikt etter § 8 i vannressursloven. NVEs vedtak er fattet med hjemmel i vannressursloven § 18, og kan påklages innen 3 uker til Olje- og energidepartementet.

Ved eventuell utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk, kan Grong kommune i medhold av plan- og bygningsloven følge opp det nye anlegget.

NTE ber NVE om en konsesjonsplikt-vurdering i brev av 25.2.2016 knyttet til planer om opprustning og utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk og vår befaringsdato den 9.6.2016. NVE skal på bakgrunn av opplysningene i søknaden avgjøre om utbyggingen medfører slike skader eller ulemper for allmenne interesser at tiltaket må ha konsesjon etter vannressursloven § 8.

Orientering om tiltaket

Nedre Fiskumfoss kraftverk ligger i Namsen som er Nord-Trøndelags største elv, og strekker seg fra Børgefjell i nordøst til Namsos i sørvest. Kraftutbyggingen i Namsenvassdraget har foregått mer eller mindre sammenhengende siden ca. 1940 og frem til midt på 1980-tallet. Samlet er det bygd 8 kraftverk i denne perioden.

Nedre Fiskumfoss kraftverk ble satt i drift i 1946 og er det nederste kraftverket i vassdraget. Kraftverket er etablert som et konsesjonsfritt anlegg. Kraftverket begynner nå å bli gammelt og naturlig slitasje har ført til at en rekke deler må skiftes ut. I tillegg har kraftverket en del utfordringer knyttet til ytre miljø som kan forbedres. Ved en opprusting og utvidelse av anlegget mener NTE at kraftproduksjonen kan økes samtidig som miljøforholdene blir forbedret.

Den planlagte opprustningen og utvidelsen er planlagt ved å bygge et nytt kraftverk med nytt inntak ovenfor Nedre Fiskumfoss og utløpstunnel på samme sted som i dag. Det planlegges å øke installert effekt fra 39 til 90 MW og maksimal slukeevne fra dagens slukeevne på 135 til 300 m³/s.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

NTE har fire ovenforliggende reguleringsmagasiner Store Namsvatn, Vekteren Tunnsjøen og Limingen som samlet gir en reguleringskapasitet på 1179 millioner m³.

I Norge har vi 52 nasjonale laksevassdrag, Namsenvassdraget er blant disse. Ordningen med nasjonale laksevassdrag ble vedtatt av stortinget våren 2007. Laksen i disse elvene skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. I de nasjonale laksevassdragene vil det ikke være tillatt med nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen nevneverdig. NTE mener det nye tiltaket ikke vil ha nevneverdige negative effekter og har lagt inn en rekke tiltak i søknaden, som de mener vil gjøre forholdene bedre for laksebestanden. Blant disse tiltakene er å skifte ut tre mindre francisturbiner til to store kaplanturbiner, noe som vil øke overlevelsen til den smolten som ev, går gjennom turbinene (85% overlevelse). I tillegg er det planlagt å forbedre fiskesperren til utløpskanalen og fisketrappa. Moderne turbingeneratorer vil muliggjøre en jevnere driftsvannføring med myke overganger nedstrøms kraftverket.

Nedre Fiskumfoss kraftverk – hoveddata			
TILSIG		Dagens kraftverk	Nytt kraftverk
Nedbørfelt	km ²	3296	3296
Middelvannføring	m ³ /s	166	166
KRAFTVERK			
Lengde på berørt elvestrekning	m	100	100
Brutto fallhøyde	m	33,8	33,8
Slukeevne, maks	m ³ /s	135	300
Installert effekt, maks	MW	39	90
MAGASIN			
Magasinvolym (Store Namsvatn, Tunnsjøen, Vekteren og Limingen)	mill. m ³	1179	1179
PRODUKSJON			
Produksjon, årlig middel	GWh	264	375

Høring og saksbehandling

Forespørsel om konsesjonsplikt er sendt Grong kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Namsenvassdraget elveierlag og kunnskapssenter for laks og vannmiljø på høring. NVE var på befaring i området den 9.6.2016 sammen med søker, offentlige instanser, grunneiere og brukere av vassdraget. Dette anses tilstrekkelig for søknader. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Grong kommune har fattet følgende vedtak i formanskapet den 31.5.2016:

1. «Grong kommune er positive til at Nedre Fiskumfoss vannkraftverk rustes opp/bygges om, forutsatt at man hensynstar de forhold som er vurdert i saksfremlegget og som er nevnt i nedenstående punkter. Formannskapet anbefaler at NVE ikke stiller krav til konsesjonsbehandling i saken.
2. De planlagte tiltakene er delvis i strid med reguleringsformål i gjeldende reguleringsplan, samt kommuneplanens bestemmelser. En utbygging vil betinge enten at det vedtas en ny

reguleringsplan for området, eventuelt at det søkes dispensasjon fra arealbruk og bestemmelser, og at dispensasjonssøknaden innvilges av formannskapet.

3. Grong kommune ber videre om at følgende ivaretas ved detaljprosjektering av anlegget:
  - a. Det aksepteres ikke tørrlegging ved anlegg av, under drift av eller ved feil ved kraftverket.
  - b. Det bør stilles krav om stabil vasskjøring og forbud mot effektkjøring.
  - c. Minstevannføringen i fiskesesongen 1. juni – 1. september settes til 50 m³/s. Minstevannføring resterende deler av året settes til 40 m³/s.
  - d. Namsenvassdragets elveeierlag og Fylkesmannen må involveres i det videre arbeidet til det beste for laksen og vannmiljøet.»

Miljødirektoratet uttaler følgende i brev av 27.5.2016:

(...)

«Viktigste miljøanliggende innenfor influensområdet er knyttet til de anadrome fiskebestandene. Planen for det nye kraftverket vil medføre vesentlig større slukeevne enn ved eksisterende kraftverk og gir følgelig et mindre overløp over dammen enn tidligere. Ifølge søknaden forutsettes ingen endringer i dagens praksis knyttet til vannføringen nedstrøms fossen og ingen endring for eksisterende magasiner. Da vannet gjennom kraftverket vil slippes ut i elva på samme sted som det eksisterende utløpet like nedenfor fossefoten, gir ikke prosjektet åpenbare negative konsekvenser for fiskebestandene.

Søker har foreslått relevante tiltak og oppfølgende evaluering av tiltakene. Det er av substansiell betydning at tiltakene evalueres og at tiltakene tilpasses etter de anbefalinger som følger en slik evaluering. I en slik sammenheng er det også av betydning at driftsvannføringen tilpasses slik at tørrlegging av gytegrøper unngås i området nedenfor kraftverksutløpet. Det er ikke fokus på dette i regulantens søknad.

Lakseutvalget for Namsenvassdraget påpeker i sitt innspill til kravframlegg for revisjon av Namsenreguleringene at effektkjøring i perioder har ført til stranding og tap av fiskunger i elva nedenfor Nedre Fiskumfoss (jfr. til NVE brev av 3.10.2012). Det er heller ikke fokus på dette i regulantens søknad og miljøutredning. Vi forventer at det i tillatelsen for et eventuelt nytt kraftverk stilles krav til nedtappingshastighet av driftsvannføringen for å unngå slik skade på fiskeproduksjonen.

Vi savner også en redegjøring for hvordan en sannsynlig endret vannstrøm i området like nedenfor fossen kan påvirke fiskeforholdene i dette området.

Vi ser ellers grunn til å opplyse at Miljødirektoratet har initiert en prosess på utredning av en eventuell stenging av fisketrappene i Nedre og Øvre Fiskumfoss av hensyn til laksetypen namsblank som lever i Namsen i områder ovenfor Nedre Fiskumfoss. Vi minner om dette av hensyn til skisserte forbedringer av laksetrappa og nedvandringsspassasje for smolt og utgitt fisk. Det er imidlertid uvisst når det vil foreligge et eventuelt vedtak i saken da resultater fra pågående påleggsundersøkelser i øvre Namsen kan gi informasjon av betydning for vurderingen. Denne informasjonen vil tidligst foreligge i 2018/2019.

NTE Energi AS søker om å få gjennomføre tiltaket innenfor eksisterende tillatelse (jfr. tillatelse fra 1941) noe som innebærer fritak for konsesjonsbehandling av tiltaket. Dersom dette innvilges, vil konsekvensen mellom annet være at konsesjonen fortsatt ikke blir gitt moderne naturforvaltningsvilkår. En slik konsekvens vil være urimelig da det her dreier seg om betydelig økning i størrelsen av kraftreguleringen og at reguleringen effektueres i Norges nest største laksevassdrag som også er et nasjonalt laksevassdrag. En eventuell fortsatt uteblivelse av naturforvaltningsvilkår vil mellom annet medføre at minstevannføringen i lakseførende del av vassdraget, tiltaksrettede undersøkelser og tiltak fortsatt vil basere seg på frivillighet fra regulantens side og ikke være juridisk bindende. En slik situasjon vil ikke være i tråd med hensikten for opprettelsen av Namsen som et nasjonalt laksevassdrag der formålet med ordningen er å gi viktige laksebestander i Norge en særlig beskyttelse mot framtidige inngrep, jfr. Stortingets plenarvedtak (St.prp. nr. 32 (2006-2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder). Vi mener derfor søknaden må konsesjonsbehandles og at moderne naturforvaltningsvilkår må knyttes til en eventuell konsesjon.

Kommuner langs Namsvassdraget har fremmet krav i forbindelse med andre reviderbare reguleringskonsesjoner i Namsenvassdraget (tillatelser gitt i perioden 1942-1962). Dette er krav som mellom annet også berører laksebestanden i vassdraget (jfr. revisjonskrav fremmet til NVE i brev 17.6.2013). Det vil sannsynligvis være hensiktsmessig at omsøkte regulering av Nedre Fiskumfoss vurderes i sammenheng med denne revisjonsbehandlingen.»

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag uttaler følgende i brev av 30.5.2016:

(...)

«Planene for ny kraftstasjon vil medføre vesentlig høyere slukeevne enn eksisterende kraftverk og det vil bli mindre overløp over dammen enn tidligere. I de fleste utbyggingsprosjekt vil redusert vannføring forbi inntaksdammene ha vesentlige negative miljøkonsekvenser. Slik dette prosjektet er planlagt og fremstilt i vedlagte dokumentasjon, vil imidlertid de negative konsekvensene etter vår vurdering være akseptable utover de miljøkonsekvenser som eksisterende kraftverk allerede innebærer.

Ut fra nasjonale mål om produksjon av fornybar energi mener Fylkesmannen at det er riktig å prioritere opprusting/fornyning av eksisterende kraftverk. Fylkesmannen konstaterer at dette har et stort potensiale, også i forhold til utbygging av nye kraftverk. Framlagte prosjekt kan bety en økt produksjon på ca. 110 GWh uten vesentlige nye negative miljøkonsekvenser, og vil etter vår vurdering være et samfunnsmessig svært fornuftig prosjekt.

En realisering av framlagte prosjekt vil etter Fylkesmannens vurdering også kunne redusere behov for videre planlegging og realisering av andre og mer kontroversielle kraftverksplaner i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen har vurdert prosjektet etter Naturmangfoldloven, og i denne saken med særlig vekt på § 8 Kunnskapsgrunnlaget.

Fiskumfoss naturreservat

Fiskumfoss naturreservat (2007) ligger på østsiden av Nedre Fiskumfoss. Det er trolig at både nordvendt eksponering og nærhet til fossen har vært viktig for å utvikle denne skogbestanden som inneholder flere fuktighetskrevede arter, bl.a. fossenever, som er vurdert som «sårbar» i den norske rødlista. Forekomsten har over lang tid overlevd redusert Vannføring og fossesprøyt

etter bygging av eksisterende kraftverk (1946) Planlagte kraftverk vil gi færre dager med vannføring i fossen i vekstsesongen og dette kan påvirke lokalklimaet ytterligere.

På bakgrunn av den usikkerhet som rår omkring mulige virkninger på naturreservatet, tilrå vi derfor at det iverksettes for- og etterundersøkelser i de deler av reservatet med de mest fremtredende kvalitetene for naturtypen, dette i tråd med framlagte miljørapport og forslag til program for undersøkelser og overvåking.

Lakseinteresser og Namsen som nasjonalt laksevassdrag

Fylkesmannen vil i saken fremheve behovet for å ivareta overordna hensyn til laksebestanden/ lakseinteressene i Namsenvassdraget og Namsen som nasjonalt laksevassdrag.

Det ble bygd laksetrapp i Nedre Fiskumfoss i 1976. De siste årene har antall oppvandrende laks variert mellom 500-2200. Dette har gitt økt lakseproduksjon og fiskemuligheter i vassdraget. NTE har ansvaret for drift av laksetrappa. Ved planlegging av ny kraftstasjon og endret manøvreringsreglement i Nedre Fiskumfoss må det tas hensyn til strømforhold og vassføring nedenfor fossen, slik at laksen fortsatt kan ledes til inngangen for fisketrappa.

Det er her også behov for å undersøke hvordan endringer i strømforholdene under Nedre Fiskumfoss kan påvirke frskeforholdene.

Videre er det viktig å ta hensyn til smoltutgangen fra områdene ovenfor Nedre Fiskumfoss som normalt skjer i mai/juni. Det må gjennomføres tiltak som sikrer at laksesmolten kan ledes over fossen for å unngå dødelighet gjennom turbinene. Vedrørende lakseinteressene viser vi forøvrig til høringsuttalelse fra Namsenvassdragets Elveeierlag og slutter oss også til de forslag til avbøtende tiltak som her fremmes.

Minstevassføring

Ved tidligere utbygging i vassdraget ble det ikke satt vilkår om minstevassføring. Gjennom en minnelig avtale har NTE forpliktet seg til å slippe minimum 50 m³/s i fiskesesongen, dvs fra 1. juni til og med 31. august. Like viktig er det å ha en minstevassføring resten av året, særlig for å hindre tørrlegging av gyteområder. Høsten 2013 ble vassføringa i en periode redusert til ca 25 m³/s nedenfor Fiskumfoss. Dette førte til at gyteområder ble tørrlagt. Målinger viste at vassføringa må være min. 40 m³/s for å unngå at gyteområder tørrlegges. Fylkesmannen foreslår en minstevassføring på min. 40 m³/s i perioden 1.september-31.mai.

Konklusjon

Fylkesmannen er ut fra en samla vurdering positiv til planene om opprusting av Nedre Fiskumfoss kraftverk i Namsen. Namsen er en av landets viktigste lakseelver og har status som Nasjonalt Laksevassdrag. Fiskumfoss Naturreservat ligger like ved Nedre Fiskumfoss.

Under forutsetning av at:

- det sikres minstevassføring på min. 50m³/s i perioden 1.juni - 30.august og min. 40m³/s i perioden 1.september - 31.mai*
- det gjennomføres undersøkelser av endringer i strømforholdene under Nedre Fiskumfoss som kan påvirke fiskeforholdene*
- det etableres et overvåkingsprogram/undersøkelser av Fiskumfoss naturreservat*

kan Fylkesmannen tilrå at planlagte prosjekt fritas fra konsesjonsbehandling etter Vannressurslovens § 8»

Nord-Trøndelag fylkeskommune skriver følgende i sitt brev av 19.5.2016:

«Friluftsliv

Ingen merknader til tiltaket.

Automatisk freda kulturminner

Vi har undersøkt om tiltaket er i konflikt med Kulturminnelovens (KML) § 3. Gjennom søk i arkiv, askeladden.ra.no og vurdering av terrenget finner vi at det ikke foreligger slik konflikt, jfr. også KML § 8.1. Vi har derfor ingen innvendinger til planen.

Det kan likevel fortsatt ligge ukjente automatisk freda kulturminner under nåværende markoverflate i eller inn mot planområdet. Vi vil derfor minne om aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminnelovens § 8.2 dersom noen treffer på slike kulturminner under det videre arbeidet med planforslaget eller byggearbeidene. Dette pålegget må videreformidles til de som skal foreta arbeidet.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen ikke gjelder samiske kulturminner. Når det gjelder slike, viser vi til egen uttalelse fra Samisk kulturminnevern.

Det oppfordres til bruk av askeladden; <http://askeladden.ra.no> og kulturminnesøk; <http://www.kulturminnesok.no> for informasjon om kulturminner i Nord-Trøndelag.

Nyere tids kulturminner

Vi er kjent med at Nedre Fiskumfoss er vurdert som nasjonalt bevaringsverdig i NVEs temaplan Kulturminner i norsk kraftproduksjon, og forutsetter at dette blir vurdert i NVEs behandling av saken.»

Namsenvassdraget Elveierlag (NE) skriver følgende i sin uttalelse av 26.5.2016:

(...)

«NE er i utgangspunktet positiv til en utvidelse og opprusting av Nedre Fiskumfoss kraftverk om det, slik NTE hevder, kan gi «svakt positiv effekt for villaksen» Namsen er et nasjonalt laksevassdrag hvor hensynet til villaksen skal veie svært tungt og tiltak som kan være til skade skal som hovedregel ikke gjennomføres. De «svake positive effektene for villaks» som følge av utbyggingen i Nedre Fiskumfoss må dokumenteres etter vilkår satt av miljøforvaltningen. Alternativt må NTE detaljert beskrive både overvåking og påfølgende avbøtende tiltak, og NE ber da om å gi innspill til disse før endelig vedtak fattes.

NE vil be NTE gi tilleggsopplysninger til NVE i tråd med det overnevnte. Imøtekommer NTE disse, har NE ingen innvendinger mot at den planlagte utbyggingen skjer uten ny konsesjonsbehandling.

Om NTE ikke er villig til å imøtekomme de overnevnte tiltakene, anbefaler NE ny konsesjonsbehandling.»

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

«En del tilbakemeldinger fra høringspartene gjelder forhold knyttet til regulering av Namsen. NTE vil påpeke at eksisterende magasiner og kraftverk lenger oppe i vassdraget vil bli regulert

som i dag, og det vil ikke bli endringer i vannføringen oppstrøms eller nedstrøms Nedre Fiskumfoss som følge av bygging av nytt kraftverk.

Minstevannføringen på 50 m³/sek nedstrøms Nedre Fiskumfoss i fiskesesongen (juli og august), er fastsatt i minnelig avtale mellom NTE og rettighetshaverne og påvirkes ikke av foreliggende plan for opprusting og utvidelse av kraftverket.

Utenom fiskesesongen (vinter, vår og høst) har NTE nå innført en selvpålagt minstevannføring nedstrøms Nedre Fiskumfoss på 50 m³/sek, og denne påvirkes heller ikke av plan for opprusting og utvidelse av kraftverket (bestemmelsen kan avvikes på gitte vilkår dersom vannføringen ikke kan leveres gjennom kraftverkene, men ma tappes fra reguleringsmagasin).

Også våre rutiner i forhold til mest mulig stabil driftsvannføring ligger fast, dvs. at vi nedenfor Nedre Fiskumfoss (vannmerke Tørrisdal) ved vannføringer mellom 50 – 100 m³/sek ikke skal redusere turbinvannføringen med mer enn 10 m³/sek pr. time. Dette utgjør ca. 10 cm senkning pr. time ved vannmerke Tørrisdal (med nytt kraftverk og nye turbinregulatorer har vi mulighet for å oppnå enda mer stabil driftsvannføring).

For øvrig har NTE følgende kommentarer til høringsuttalelsene:

Grong kommune

Vi registrerer at Grong kommune er positiv til planene og kommunen anbefaler NVE ikke å stille krav til konsesjonsbehandling i saken.

NTE er innforstått med at en utbygging vil betinge at det vedtas ny reguleringsplan for området, eventuelt at det søkes dispensasjon fra arealbruk og bestemmelser.

Når det gjelder forhold som kommunen ber om å bli ivaretatt ved detaljprosjektering av anlegget kan NTE bekrefte følgende:

- En utbygging vil ikke endre vannføringsforholdene i Namsen og vassdraget vil bli regulert som tidligere og innenfor de avtaler og forutsetninger som gjelder, jfr. Det som er nevnt ovenfor om regulering av Namsen.
- NTE vil tilstrebe mest mulig stabil driftsvannføring i Nedre Fiskumfoss kraftverk og effektkjøring er ikke aktuelt, jfr. det som er nevnt ovenfor om regulering av Namsen.
- Vi vil involvere Namsenvassdragets elveierlag og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i det videre arbeidet med planene for et nytt kraftverk, samt de undersøkelser og evaluering av tiltak som skal gjennomføres.

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Utenom å minne om aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven registrerer vi at Nord-Trøndelag fylkeskommune ikke har spesielle merknader til planene.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Også Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er positiv til planene og tilrår på visse betingelser at prosjektet fritas fra konsesjonsbehandling.

NTE har følgende kommentarer til betingelsene som er nevnt av fylkesmannen:

- Vedr. minstevannføring 50m³/sek i perioden 1. juni - 30. august og 40 m³/sek i perioden 1. september - 31. mai: Vi viser vi til det som er anført ovenfor om regulering av Namsen.
- Vedr. undersøkelser av endringer i strømforholdene under Nedre Fiskumfoss: NTE er positiv til forslaget, og NVE kan gjerne ta dette forholdet inn som en forutsetning for sitt vedtak om eventuell konsesjonsfrihet.
- Vedr. overvåkingsprogram/undersøkelser av Fiskumfoss naturreservat: Dette er allerede tatt inn som en forutsetning i vår søknad om konsesjonspliktavurdering, jfr. vårt brev til NVE av 25.02.2016 pkt. 3.9 - Oppfølgende undersøkelser.

Namsenvassdragets elveierlag

Namsenvassdragets elveierlag er i henhold til uttalelse av 26.05.2016 i utgangspunktet positiv til planene, men kommer med innspill til en del avbøtende tiltak.

NTE har følgende kommentarer til tiltakene:

- Vedr. undersøkelser av fiskens vandring i fisketrappa i Nedre Fiskumfoss: Dette er allerede tatt inn som en forutsetning i vår søknad, jfr. vårt brev til NVE av 25.02.2016 pkt. 3.9 - Oppfølgende undersøkelser.
- Vedr. minstevannføring: Jfr. det som er tatt inn ovenfor om regulering av Namsen.
- Vedr. undersøkelser for å evaluere effekten av avbøtende tiltak for utvandring og nedvandring av fisk: Dette er også tatt inn som en forutsetning i vår søknad, jfr. Vårt brev til NVE av 25.02.2016 pkt. 3.9 - Oppfølgende undersøkelser.
- Vedr. nytt utstyr for overvåking av fisketrappa: Registrering og telling av fisk gjennomføres og finansieres i dag i samarbeid mellom NTE og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Ved et eventuelt vedtak om konsesjonsfrihet for nytt kraftverk vil vi sammen med fylkesmannen drøfte en oppgradering av utstyret for telling av fisk i trappa i Nedre Fiskumfoss.
- Vedr. skrot som ligger i hølen under Nedre Fiskumfoss: NTE vil i forbindelse med anleggsarbeidene for opprustning og utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk, fjerne det skroten som ligger i hølen under fossen. NVE kan gjerne ta dette forholdet inn som en forutsetning for sitt vedtak om eventuell konsesjonsfrihet.

I elveierlagets uttalelse er det i tillegg nevnt at virkningene av tiltaket i anleggsfasen ikke er beskrevet i nevneverdig grad. NTE vil bemerke at dette er et forhold som er vurdert av Sweco som en del av konsekvensutredningen, jfr. vedlegg 2 til vår søknad av 25.02.2016. Her fremgår at konsekvensene for laks i anleggsfasen vil bli ubetydelig.

Gjennom detaljprosjektering vil NTE også legges til rette for avbøtende tiltak som hindrer negativ påvirkning for fisk og utøvelse av fiske. Dette gjelder bl.a. hva som er gunstig tidspunkt i forbindelse med sammenkobling av ny- og eksisterende utløpstunnel i kulpen under fossen.

Elveierlaget er videre opptatt av kvaliteten på de undersøkelsene som skal gjennomføres for å evaluere effekten av avbøtende tiltak. Dette er også NTE opptatt av, og vi vil trekke elveierlaget og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag inn i et samarbeid når for- og etterundersøkelsene skal bestemmes, jfr. det som er anført under våre kommentarer til Grong kommunes uttalelse.

Når det gjelder Namsenvassdraget elveierlags tilleggsuttalelse av 08.06.2016 kan vi ikke se at denne inneholder nye momenter som nødvendiggjør ytterligere kommentarer fra vår side.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet mener at søknaden må undergis konsesjonsbehandling og at moderne naturforvaltningsvilkår må knyttes til en eventuell konsesjon.

NTE har følgende kommentarer til direktoratets begrunnelser for sitt standpunkt:

- Vedr. evaluering av tiltakene: NTE er helt enig i at forutsetningene og tiltakene som er lagt inn i vår søknad evalueres og tilpasses etter forutgående undersøkelser, jfr. pkt. 3.9 i vår søknad.
- Vedr. driftsvannføring for å unngå tørrlegging av gytegrøper: Dette er allerede ivaretatt gjennom den selvpålagte minstevannføring nedstrøms Nedre Fiskumfoss på 50 m³/sek.
- Vedr. stranding og tap av ungfisk: Det er lagt betydelig vekt på problemstillingen i våre driftsrutiner, jfr. det som er nevnt ovenfor under regulering av Namsen.
- Endret vannstrøm i hølen nedenfor Nedre Fiskumfoss: Det er gjort grundige undersøkelser av strømningsforholdene i kulpen nedstrøms fossen. Disse undersøkelsene er et av grunnlaget som er benyttet når konsekvensen av en utbygging er vurdert som liten bl.a. i forhold til utøvelse av fiske. Vi har også signalisert at vi er positive til å gjennomføre undersøkelser av eventuelle endringer av strømforholdene etter en utbygging, jfr. våre kommentarer til fylkesmannens uttalelse.
- Vedr. moderne naturforvaltningsvilkår/tiltaksrettede undersøkelser: Vi kan ikke se at det er nevneverdig forskjell på de forutsetninger for undersøkelser og tiltak NTE har foreslått i sin søknad sammenlignet med de hjemler som ligger inne i standardvilkårene dersom saken ville blitt underlagt ordinær konsesjonsbehandling. Vi vil også minne om at det i tillatelsen til å føre avløpet fra Namsvatna gjennom Vekteren m.v. (kgl.res. av 10. juli 1959), er en hjemmel til å pålegge regulanten fiskeribiologiske undersøkelser i vilkårenes post 16.
- Vedr. at søknaden må knyttes til en revisjonsbehandling av konsesjonene i Øvre Namsen: NTE er kjent med Grong, Røyrvik og Lierne kommuners krav om revisjon av reguleringskonsesjonene i Øvre Namsen. Vi mener at NVE kan ta standpunkt til vår søknad for Nedre Fiskumfoss uavhengig av revisjonskravet, fordi en revisjon ikke vil ha betydning for planene om et nytt kraftverk i Nedre Fiskumfoss. Dersom en kobler planene NTE har i Nedre Fiskumfoss med en revisjonsprosess vil vi ikke kunne realisere et nytt kraftverk innenfor fristen for el.sertifikater, dvs. innen 2021. I verste fall vil dette innebære at NTE må gjennomføre en helt annet utbyggingsalternativ, hvor vi ikke får realisert hele potensialet for økt kraftproduksjon samt alle de tiltakene som er planlagt for å forbedre forholdene for laksen.

Avslutningsvis vil NTE gi uttrykk for at vi er tilfreds med at de fleste høringspartene er positive til prosjektet. En opprusting og utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk vil gi en betydelig produksjonsøkning (111 GWh) med minimale konsekvenser for allmenne interesser. I tillegg vil prosjektet gi en ikke ubetydelig samfunnsøkonomisk effekt.»

NVEs vurdering

I en konsesjonspliktavurdering skal NVE vurdere om tiltaket vil kunne føre til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget. NVE skal i dette tilfellet vurdere om hvorvidt de nye virkningene ved en økning i installert effekt og dermed slukeevne vil være konsesjonspliktig etter vannressursloven slik at tiltaket krever konsesjonsbehandling. I følge søknaden vil en opprustning og utvidelse av anlegget få en svak positiv effekt for laksen med de forutsetningene som er lagt til grunn i søknaden.

Vannressursloven § 8 slår fast at *«Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget ... uten ... konsesjon fra vassdragsmyndigheten.»* Et tiltak skal altså konsesjonsbehandles dersom det kan være til *«nevneverdig skade eller ulempe»* for allmenne interesser. Dette betyr igjen at det kun er nevneverdige skader og ulemper som skal vurderes i første omgang. Eventuelle fordeler ved tiltaket skal ikke tas i betraktning på dette stadiet. En avveining av både fordeler og ulemper kommer først inn dersom tiltaket faktisk skal konsesjonsbehandles.

NVE vil understreke at størrelsen på prosjektet er uvesentlig. Det er antatte virkninger som skal vurderes. I dette tilfellet er det mulige nye virkninger sett i forhold til eksisterende situasjon som skal vurderes. I tillegg er det slik at det kun er virkninger i selve vannstrengen som skal vurderes. Virkninger i nedbørsfeltet for øvrig skal ikke tas i betraktning.

Laks

Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta atlantehavslaksen og i den forbindelse er nasjonale laksevassdrag og fjordområder et hovedtiltak for vern av villaksen. I nasjonale laksevassdrag skal ikke nye inngrep i forbindelse med produksjon av vannkraft skade produksjonen av laks vesentlig. Ved eventuelle nye vannkraftprosjekter som berører laksevassdrag vil det derfor bli lagt betydelig vekt på å unngå skadevirkninger for villaksen gjennom tilpasninger og kompensasjonstiltak. Nedre Fiskumfoss kraftverk er allerede etablert og i den forstand ikke et nytt inngrep. Det er derfor viktig å vurdere om selve utvidelsen kan påføre bestanden en merbelastning av betydning.

Miljødirektoratet mener at Nedre Fiskumfoss kraftverk bør konsesjonsbehandles slik at det kan knyttes moderne naturforvaltningsvilkår til kraftverket. Med bakgrunn fra befaring og senere kommunikasjon med Miljødirektoratet har NVE forstått det slik at det er særlig hjemmelen til å kunne pålegge fiskeundersøkelser på lakseførende strekning nedenfor fossen som særlig er av betydning. NVE registrerer at Miljødirektoratet ønsker at det knyttes moderne naturforvaltningsvilkår til konsesjonene i vassdraget og at dette forsterkes ved at Namsen er et nasjonalt laksevassdrag. NVE mener likevel at dette punktet i seg selv ikke vil utløse konsesjonsplikt ved en ev. utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk, da dette i stor grad kan ivaretas gjennom mulig forestående revisjon av vassdraget. NVE vil også gjøre oppmerksom på at fiskeundersøkelser per dags dato kan pålegges gjennom eksisterende vilkår i manøvreringsreglement for reguleringen av vassdraget fastsatt ved kongelig resolusjon av 10. juli 1959 vilkår 16: *«dersom departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i de vannområder som berøres av reguleringen og overføringen plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelsene.»* Reguleringene lengre opp i vassdraget berører hele strekningen nedstrøms magasinene.

Flere av høringsinstansene påpeker viktigheten av en stabil driftsvannføring, og at raske vannstandsendringer i områdene nedenfor kraftverksutløpet må unngås. I følge søknaden vil ikke det nye kraftverket medføre ytterligere vannstandsendringer. NVE er av den oppfatning at et nytt moderne kraftverk i større grad vil kunne kjøre jevnere og hindre raske vannstandsendringer. NTE har likevel lagt

inn i rutinene sine at vannstandsendringen ikke skal være mer enn 10 cm senkning per time ved vannmerke Tørrisdal når vannføringene ligger mellom 50 og 100 m³/s. NVE legger dette til grunn i vår vurdering. Både kommunen, Fylkesmannen og Miljødirektoratet mener at det må settes krav til minstevannføringslipp på minimum til 50 m³/s i sommersesongen og 40 m³/s resten av året. NTE påpeker i sin kommentar til uttalelsene at dette allerede er ivare tatt gjennom selvpålagt minstevannføring nedstrøms Nedre Fiskumfoss. NVE er oppmerksom på disse punktene, men ser at dette er en forutsetning som ikke kan kreves i et ev konsesjonsfritak. Heller ikke gjennom vilkår i en konsesjon til Nedre Fiskumfoss kraftverk kan NVE pålegge minstevannføringslipp, da det vil være avhengig av å benytte reguleringsmagasinene lengre opp i vassdraget. NVE mener at en diskusjon knyttet til en ev. minstevannføring på regulert strekning kan håndteres i den pågående vilkårsrevisjonen.

Fylkesmannen gjør i sin uttalelse oppmerksom på at det ved en ev. utvidelse må tas hensyn til strømforhold og vannføring nedenfor fossen slik at laksen ledes inn i laksetrappa. NVE er også oppmerksom på at en ev. endret vannstrøm, i tillegg til vandring i fisketrappa, kan endre fiskeforhold nedstrøms kraftverket slik Miljødirektoratet gjør oppmerksom på i sin uttalelse. Fylkesmannen mener at det er behov for å gjennomføre undersøkelser som avdekker ev. endringer av strømforholdene under Nedre Fiskumfoss. NTE påpeker at de er positive til dette forslaget og vil legge dette inn som en del av tiltaket. NVE legger i denne vurderingen til grunn at det blir gjennomført undersøkelser knyttet til ev. endringer av strømforholdene dersom det blir gitt konsesjonsfritak.

Miljødirektoratet opplyser i sin uttalelse at de har initiert en prosess på utredning av en eventuell stenging av fisketrappene i Nedre og Øvre Fiskumfoss av hensyn til laksetypen namsblank, som har sitt leveområde oppstrøms kraftverket. Så lenge trappa ikke er stengt mener NVE det er viktig å ivareta ev. nedvandrende smolt, slik det er beskrevet i søknaden.

Oppsummering: NVE mener at tiltaket ikke vil føre til nevneverdig skade eller ulempe for anadrom fisk.

Naturtyper

På østsiden av Nedre Fiskumfoss ligger en boreal regnskog. Denne naturtypen har sin hovedutbredelse i Midt-Norge og er en særpreget fuktig kystskog med gran som dominerende treslag. Dette er en skog med et planteliv som er avhengig av høy fuktighet i alle sjikt. Nordlige regnskoger forekommer i områder med mye nedbør og luftfuktigheten i skogen blir i hovedsak opprettholdt av lavere fordampning. Denne kystgranskogen som starter oppe ved Fiskumfoss kraftverk har et relativt stort areal, med et par dype raviner med granskog. Avgrensninga til naturtypen er i hovedsak begrenset mot Namsen i vest og hogstflater og unge granplantinger i nord, øst og sør. I 2007 ble det etablert et naturreservat som har som formål å bevare barskogen og tilknyttet biologisk mangfold i denne lokaliteten. I følge uttalelsen til Fylkesmannen er det trolig at både nordvendt eksponering og nærhet til fossen har vært viktig for å utvikle denne skogbestanden, som inneholder flere fuktighetskrevede arter, bl.a. fossenever (VU), vurdert som «sårbar» i den norske rødlista. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at forekomsten har over lang tid overlevd redusert vannføring og fossesprøyt etter bygging av eksisterende kraftverk (1946). I tillegg er det registrert huldrelav (nært truet NT), trådragg (VU) og gullprikkklav (VU) i naturreservatet. Dersom slukeevnen i kraftverket økes vil det bli færre dager med vannføring i fossen i vekstsesongen og dette kan derfor påvirke lokalklimaet. For å kunne dokumentere at kystgranskogen ikke blir nevneverdig berørt av tiltaket tilrår Fylkesmannen at det iverksettes for- og etterundersøkelser i de deler av reservatet med de mest fremtredende kvalitetene for naturtypen, dette i tråd med framlagte miljørapport og forslag til program for undersøkelser og overvåking. NVE er av den oppfatning at naturtypen i seg selv ikke blir nevneverdig berørt av tiltaket, da bare en mindre del av naturtypelokaliteten grenser mot fossen. Skogen i seg selv strekker seg en drøy kilometer ned langs Namsen og 600-700 meter østover over en høyde og bort fra elva. Den registrerte lokaliteten av fossenever er funnet ca. 250 meter i luftlinje fra fossefoten og ca. 100 høydemeter opp. Lokaliteten

ligger i umiddelbar nærhet til en ravine. NVE er av den oppfatning at denne lokaliteten som innehar fuktighetskrevede arter ikke er avhengig av fossesprut, men av lokalklima med mye nedbør og høy fuktighet fra fordampning. Det kan likevel ikke utelukkes at fossen tidvis tilfører noe fuktighet i de periodene det er overløp på dammen. NVE legger derfor vekt på at NTE gjennomfører før og etterundersøkelser av lokaliteten slik Fylkesmannen påpeker, og som blir beskrevet i søknaden.

Oppsummering: NVE mener at tiltaket ikke vil føre til nevneverdig skade eller ulempe for naturtypen kystgranskog og artene som holder til der, men legger vakt på at NTE gjennomfører før og etterundersøkelser av lokaliteten.

Kulturminner

Fylkeskommunen i Nord-Trøndelag er kjent med at Nedre Fiskumfoss er vurdert som nasjonalt bevaringsverdig i NVEs temaplan Kulturminner i norsk kraftproduksjon, og forutsetter at dette blir vurdert i NVEs behandling av saken. I følge planene skal det gamle kraftverket bevares. NVE kan ikke se at planene vil få konsekvenser for kulturminner.

Kunnskapsgrunnlag

Namsenvassdraget er en av Norges beste lakseelver og verdiene knyttet til Namsenvassdraget er godt kjent. NTE har likevel innhentet ytterligere informasjon om biologisk mangfold samt redegjort for potensielle virkninger. Gjennom søknaden med vedlegg, søk i naturbasen, høring og sluttbefaring mener NVE at kunnskapsgrunnlaget om tiltakets virkning på naturmiljøet og -mangfoldet i utbyggingsområdet er godt nok til å kunne avgjøre spørsmålet om konsesjonsplikt, sett i forhold til prosjektets omfang og risiko for skade, jamfør naturmangfoldloven § 8. NVE registrerer at Fylkesmannen mener at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig i denne saken.

Vanndirektivet

Strekningen Nedre Fiskumfoss kraftverk hører til Vannforekomst: 139-304-R. Den økologiske tilstanden er antatt moderat, hovedsakelig som følge av avrenning fra fulldyrket mark og eksisterende vannføringsregulering. Etter vår vurdering vil ikke det planlagte tiltaket medføre endring av den økologiske tilstanden til elva, og følgelig er det ikke relevant med en vurdering etter vannforskriften § 12. Det er vurdert en risiko for at miljømålet for strekningen ikke nås innen 2021.

På bakgrunn av opplysninger og vurderinger fremkommet om tiltaket og som er beskrevet over, er det NVEs vurdering at bygging og drift av Nedre Fiskumfoss kraftverk ikke vil medføre nevneverdige, nye skader eller ulemper for naturmiljøet i tiltaksområdet.

Oppsummering

Det er to allmenne interesser som skiller seg ut i denne saken; anadrom fisk og naturtypen kystgranskog. NVE har lagt betydelig vekt på de forutsetningene som er lagt til grunn i søknaden for å ivareta disse allmenne verdiene.

Med de forutsetningene som er lagt til grunn i søknaden, og kommentarer til høringsuttalelsene, mener NVE at de allmenne interessene knyttet til vassdraget ikke blir nevneverdig berørt.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 18 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at tiltaket ikke trenger konsesjon etter vannressursloven § 8.

Vedtaket forutsetter at tiltaket gjennomføres i samsvar med framlagte planer. Dersom planene endres, må tiltaket vurderes på nytt. Iverksetting av konsesjonspliktig tiltak uten nødvendig konsesjon er straffbart etter vannressursloven § 63.

Vi gjør oppmerksom på at selv om tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, gjelder aktsomhetsregelen i vannressursloven § 5 og vannressursloven § 41 om nedlegging av vassdragsanlegg.

Dette vedtaket har en gyldighet på fem år. NVE anbefaler at saken legges frem for NVE for ny vurdering hvis tiltaket ønskes realisert etter dette tidsrom.

Dersom det likevel viser seg at Nedre Fiskumfoss kraftverk har ulemper som vi ikke har forutsett ved vedtakstidspunktet kan NVE bestemme i enkeltvedtak at tiltaket må ha konsesjon, og at tiltaket blir ulovlig hvis det ikke sendes søknad innen fastsatt tid jf. vannressursloven § 66.

Videre saksbehandling

NVEs konklusjon bygger på de opplysningene som er gitt i forespørsel om konsesjonsplikt av 25.8.2016 med vedlegg og kommentarer til innkomne høringsuttalelser. Ved endringer i planene må ny forespørsel om konsesjonsplikt sendes, slik at NVE kan vurdere konsesjonsplikten på nytt. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater, jf. forskrift om elsertifikater § 9, 2. ledd, bokstav a.

Vi understreker at dette vedtaket ikke gir tillatelse til bygging. Tiltak som er vurdert til ikke å være konsesjonspliktig, skal bygges etter reglene i plan- og bygningsloven. Kommunen skal først vurdere utbyggingen i forhold til gjeldende arealplan for området, og fastsette om det må lages ny reguleringsplan for området eller om det kan gis dispensasjon fra gjeldende arealplan. Tiltaket må så behandles som byggesak i kommunen. Tiltakshaver må selv ta kontakt med kommunen for nødvendige avklaringer og for å få de nødvendige tillatelser.

Videre gjør vi oppmerksom på at tiltakshaver selv må avklare forholdene til de private interessene som eventuelt blir berørt som følge av tiltaket. NVE vurderer ikke de privatrettslige forholdene.

NVE har ikke vurdert om det er ledig nettkapasitet på alle spenningsnivå. Det er tiltakshavers eget ansvar å sørge for nødvendige avklaringer. Vi anbefaler at det tas kontakt med lokal områdekonsesjonær for slik avklaring.

Har kraftverket en merkeytelse over eller lik 100 kVA, gjør vi oppmerksom på krav om forbruksavgift på elektrisk kraft, se rundskriv om dette på www.toll.no. Rundskrivet kan også fås på nærmeste tollsted.

Igangsetting av kraftverk skal meldes inn på skjema som finnes på www.nve.no/Rapportere-og-soke-til-NVE.

Forholdet til forurensningsloven

NVE forutsetter at krav som følger av forurensningsloven og forurensningsforskriften etterleves ved opprusting og utvidelse av Nedre Fiskumfoss kraftverk. Eventuelle uavklarte forhold tas opp direkte med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Grong kommune
Miljødirektoratet
Nord-Trøndelag fylkeskommune